

6

ASEAN:Siam-Thailand
+ Japan
+ China
and + India

“สาตุ...เจ้าตหนบุญปีกมาเกิด” :
กำเนิดครุบาทตีใหม่
ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลง
พุทธศาสนาท้องถิ่นภาคเหนือของไทย

ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว

เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการประจำปี 2559/2016

25 พฤศจิกายน 2559
November 2016



“สาเหตุ...เจ้าตบทุญปีกมาเกิด” : กำเนิดครุवादตีใหม่
ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลงพุทธศาสนาท้องถิ่นภาคเหนือของไทย
ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว

เอกสารประกอบสัมมนาวิชาการประจำปี 2559/2016

ASEAN: Siam-Thailand + Japan + China and + India

ศุกร์ที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

ณ ห้องประชุม ภูมิภาคยาว อาคารเรียนรวม (เดิม) มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

พิมพ์ครั้งแรก : พฤศจิกายน 2559

ออกแบบปกและรูปเล่ม : DREAM CATCHER GRAPHIC CO., LTD.
โทร. 0 2455 3932, 0 2455 3995

จัดพิมพ์โดย



มูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย

Toyota Thailand Foundation

186/1 หมู่ 1 ถนนทางรถไฟเก่า ต. สำโรงใต้ อ. พระประแดง จ. สมุทรปราการ 10130

โทรศัพท์ 0 2386 1393-5 โทรสาร 0 2386 2880

186/1 Moo 1 Old Railway Road, T. Samrong Tai, A. Prapadaeng, Samutprakan 10130

Tel. 0 2386 1393-5 Fax. 0 2386 2880



มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

The Foundation for the Promotion of Social Sciences and Humanities Textbooks Project

413/38 ถนนอรุณอมรินทร์ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700 โทร./โทรสาร 0 2433 8713

413/38 Arun-amarin Road, Bangkoknoi, Bangkok, Siam 10700 Tel./Fax. 0 2433 8713

<http://www.textbooksproject.com> | <http://www.textbooksproject.org>

“สาธุ...เจ้าตนบุญปีกมาเกิด” : กำเนิดครุบาคติใหม่ ภาพสะท้อนการเปลี่ยนแปลง พุทธศาสนาท้องถิ่นภาคเหนือของไทย

นายณัฐพงศ์ ดวงแก้ว
นักศึกษาระดับปริญญาโท ภาควิชาประวัติศาสตร์
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทคัดย่อ

ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 จนถึงปัจจุบัน เกิดปรากฏการณ์สำคัญในพุทธศาสนาทางภาคเหนือของไทย คือ มีพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งซึ่งบทความฉบับนี้เรียกว่า “กลุ่มครุบาคติใหม่” กลุ่มพระสงฆ์กลุ่มนี้มีลักษณะพิเศษกว่าพระสงฆ์อื่นๆ ในภาคเหนือ คือ เป็นพระสงฆ์ที่มีชื่อเสียง (ในแง่การเป็นเกจิ-ผู้วิเศษ) มีผู้คนหลงไหลศรัทธาจำนวนมาก นำมาซึ่ง วัตถุปัจจัย ทุนปัจจัย จำนวนมหาศาลด้วยเช่นกัน

บทความฉบับนี้ พยายามชี้ให้เห็นถึงกำเนิดของกลุ่มครุบาคติใหม่ โดยพบว่า กลุ่มพระสงฆ์เหล่านี้ พยายามอิงตัวเองกับภาพลักษณ์ครุบาคติวิเศษ (ในอุดมคติ) เป็นส่วนนำเสนอตัวตนกับสังคม เช่น การถือวัตรปฏิบัติแบบครุบาคติวิเศษ การเชื่อว่าเป็นครุบาคติวิเศษกลับชาติมาเกิด ฯลฯ อีกทั้งยังพบว่าการสร้างบารมีของกลุ่มครุบาคติใหม่เหล่านี้ ไม่เพียงแต่อิงแอบกับภาพลักษณ์ความเป็นครุบาคติวิเศษในอุดมคติ การโชว์เงินปัจจัย จำนวนมหาศาล หรือ การสร้างวัดที่สวยงามอลังการเท่านั้น แต่ยังมี การพยายามอิงตัวเองกับอำนาจรัฐ ทั้งอำนาจรัฐฝ่ายสงฆ์ และ อำนาจรัฐฝ่ายฆราวาสด้วยเช่นกัน

“เจ้าตนบุญบึงกำเนิด” : การสร้างบารมีผ่านการอิงแอบกับความเป็นครูบาศรีวิชัย (ในอุดมคติ)

ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา จะพบว่า เป็นพระสงฆ์กลุ่มหนึ่งที่ยุบายอิงตัวเองความเป็นครูบาศรีวิชัย โดยบทความฉบับนี้จะกล่าวถึงการอ้างอิงตัวเองกับความเป็นครูบาศรีวิชัยในอุดมคติอยู่ 3 ประการ คือ 1. การกล่าวอ้างว่าถือวัตรปฏิบัติแบบครูบาศรีวิชัย 2. การเป็นครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด 3. การแอบอิงภาพลักษณ์การเป็นพระนักพัฒนา โดยจะกล่าวอย่างละเอียดในลำดับต่อไป การอ้างอิงตัวเองดังกล่าวล้วนเชื่อมกันอย่างกว้างขวางว่า “ครูบาคติใหม่” เหล่านี้ คือ ครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด และความเชื่อดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน ที่เป็นปัจจัยที่ทำให้ครูบาคติใหม่เหล่านี้มีชื่อเสียง และ เป็นที่ศรัทธาของผู้คนในภาคเหนือจำนวนมาก

ข้อวัตรปฏิบัติของครูบาศรีวิชัย (ในอุดมคติ) ของกลุ่มครูบาคติใหม่ที่เห็นเป็นรูปธรรมและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เช่น “การนุ่งหม่ม” ครูบาคติใหม่ส่วนใหญ่มักจะพยายามดึงเอาภาพลักษณ์ของครูบาศรีวิชัยจากภาพถ่ายที่เผยแพร่และเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในสังคมมาใช้อ้างอิงลักษณะการนุ่งหม่มของตัวเอง เช่น การใส่ผ้าสีกรักแดง หรือสีที่แตกต่างไปจากพระสงฆ์อื่นๆ ห้อยลูกประคำ ถือกัทที่ทำจากโบลาน หรือ ขนนกยูงบ้างก็ถือไม้เท้าด้วย โดยเชื่อกันว่าลักษณะๆ ต่างนี้ถือเป็นวัตรปฏิบัติแบบครูบาศรีวิชัยในมโนทัศน์ของผู้คนจำนวนมากในสังคม รวมถึงตัวครูบาคติใหม่ด้วย ยกตัวอย่าง เมื่อครั้งที่ผู้วิจัยได้ร่วมสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมในงานบุญต่างๆ ของครูบาคติใหม่หลายๆ รูป ครูบาคติใหม่เหล่านี้พยายามสร้างภาพลักษณ์เหล่านี้ให้สอดคล้องกับความเข้าใจต่อภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย โดยมักจะเดินไปไหนมาไหนโดยถือพัดและไม่ทำตลอดเวลา ห้อยลูกประคำตลอดเวลา นุ่งผ้าแบบรัดคอตลอดเวลา¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้วิจัยได้ไปกราบนมัสการครูบาน้อย เดชปัญญา ที่วัดศรีดอนมูล อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เมื่อผู้วิจัยได้ร่วมให้ครูบาเป่าหัวเสร็จ ได้ขอถ่ายรูปพร้อมครูบา เมื่อเตรียมตั้งกล้อง ครูบาจะต้องจัดทำทางโดยจะต้องยกพัดขึ้นมาประกอบกับการถ่ายภาพ² หรือแม้กระทั่ง หากดูผ่านภาพถ่ายที่เหล่าครูบาคติใหม่นำเสนอตัวเอง จะเห็นว่ามัลักษณะที่คล้ายคลึงกับภาพลักษณ์ที่ปรากฏผ่านในภาพถ่ายของครูบาศรีวิชัยอย่างชัดเจน

¹ สังเกตการณ์งานกฐินครูบาอริยชาติ อริยจิตโต อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 7-9 พฤศจิกายน 2558 , สังเกตการณ์งานกฐินครูบาเทือง นาสีโล วัดพระธาตุคงสิมา อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 29-30 ตุลาคม 2558 , สังเกตการณ์งานกฐินครูบาน้อย เชนปัญญา วัดศรีดอนมูล อ.สารภี จ.เชียงใหม่ เมื่อ 28 กันยายน 2558

² สังเกตการณ์การมาทำบุญในวันปกติ และ สัมภาษณ์ครูบาน้อย เชนปัญญา เมื่อ 4 มีนาคม 2559



ภาพที่ 1 : แสดงภาพลักษณะการนั่งหมั้นของครูบาคติใหม่ที่มีลักษณะคล้ายการนั่งหมั้นของครูบาศรีวิชัย

การเป็นพระนักพัฒนา เป็นภาพลักษณ์สำคัญหนึ่งในการรับรู้ของผู้คนในสังคมต่อความเป็นครูบาศรีวิชัย การสร้างวัดอย่างยิ่งใหญ่ถาวร เป็นอีกภาพลักษณ์หนึ่งที่กลุ่มครูบาคติใหม่พยายามอ้างอิง โดยกลุ่มครูบาคติใหม่จะสร้างวัดของตนเองให้มีลักษณะที่ยิ่งใหญ่สวยงาม เน้นการใช้ศิลปะล้านนาประยุกต์ เป็นที่รู้จักของกลุ่มนักท่องเที่ยว ความยิ่งใหญ่ของวัด และการเป็นพระนักพัฒนา เป็นอีกหนึ่งสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงบารมีของครูบาผู้เป็นเจ้าของวัดนั้น ดังนั้นการสร้างวัดของกลุ่มครูบาคติใหม่ จึงไม่ได้เป็นเพียงแต่การสร้างวัดเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา แต่ยังเป็นการสร้างวัดเพื่อประกาศบารมีของตนเองด้วย ซึ่งแน่นอนว่า ท่านปัจจัยจำนวนมากที่ได้นำมาสร้างวัดของครูบาคติใหม่เหล่านี้ ได้มาจากการทำบุญของผู้ที่มีความศรัทธาต่อตัวครูบาคติใหม่เพียงเท่านั้น หรือ ได้มาจากช่องทางอื่นๆ ด้วย (ซึ่งหวังว่าจะมีผู้ศึกษาในมุมมองนี้ต่อไป)

การอ้างอิงตัวเองผ่านว่าเป็นครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด ผู้คนในสังคมหลายคนเชื่อว่าครูบาคติใหม่บางรูปเป็นครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด โดยส่วนนี้จะยกกรณีตัวอย่างอยู่ 2 กรณีหลักคือ กรณีครูบาเทือง นาดสีโล และ ครูบาบุญชุ่ม ญาณสวางโร กรณีครูบาเทือง นาดสีโล โดยครูบาเทืองกล่าวว่า ท่านมีเหตุการณ์สำคัญ 3 สิ่งในชีวิตท่านที่ทำให้คุณเชื่อว่าท่านหนึ่งครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด ประการแรกคือ ท่านเกิดวันเดียวกันวันที่ครูบาศรีวิชัยมรณภาพ คือท่านเกิดเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2508 ส่วนครูบาศรีวิชัยมรณภาพเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2481 ประการที่สองคือ ตามมุขปาฐะเกี่ยวกับอมมตะวาจาของครูบาศรีวิชัยที่ว่า ภายหลังจากที่ครูบาศรีวิชัยโดนข้อหาครั้งแรกสุดท้าย ในปี พ.ศ. 2478 ท่านได้กล่าวไว้ว่า **“...หากน้ำปีงไม่ไหลย้อนขึ้นเหนือ จะไม่ของกลับมาเหยียบแผ่นดินเชียงใหม่...”** อย่างไรก็ตามในช่วงรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ได้มีการสร้างเขื่อนภูมิพลขึ้นโดยสร้างเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2508 ซึ่งตรงกับปีเกิดของครูบาเทือง และประการสุดท้าย เชื่อกันว่าอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยสามารถกลับมาตั้งที่เชียงใหม่ได้ในปี 2508 เช่นกัน ดังนั้นจากเหตุการณ์สำคัญ 3 ประการนี้ครูบาเทืองกล่าวว่าจึงทำให้คุณในภาคเหนือเชื่อกันว่า ท่านคือครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด³

³ วัดบ้านเด่นสะหรีศรีเมืองแก่น แม่แตง จ. เชียงใหม่ครูบาเทือง (ให้สัมภาษณ์เพื่อทำบันทึกราชการ 2) (เผยแพร่เมื่อ 6 ธันวาคม 2014) ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=n0svjiYpV0Y>

4 “ชาติ...เจ้าตนบุญบิ๊กมาเกิด”⁴

ในกรณีของครูบาบุญชุ่ม ญาณสวางโร เช่นกัน ประวัติครูบาบุญชุ่มบางเอกสารกล่าวว่าท่านเกิดในปี พ.ศ.2505 บางฉบับก็กล่าวว่าคุณเกิดในปี พ.ศ.2508 โดยเมื่อครั้งที่ท่านได้บวชเป็นสามเณรอยู่บ้านด้าย อ.แม่สาย จ.เชียงราย ท่านได้มีดำริจะสร้างพระธาตุดอยเวียงแก้ว ที่ อ.เชียงแสน จ.เชียงราย โดยเล่ากันว่าท่านได้นิมิตเห็นเป็นสลุบเก่า และเชื่อว่าท่านเป็นผู้ที่จะได้เป็นผู้กลับมาบูรณะ แต่อย่างไรก็ตามการบูรณะพระธาตุดอยเวียงแก้วต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก และด้วยชื่อเสียงของท่านโด่งดังมาขึ้นพื้นที่เชียงใหม่ ชนชั้นนำเชียงใหม่ในขณะนั้น ได้นิมนต์ท่านขึ้นมาโปรดเมตตาญาติโยมที่เชียงใหม่ แต่ท่านกับปฏิเสธแล้วกล่าวว่า “...เชียงใหม่ หนามนั้ก(เยอะ) หากเขาไป หนามจะบิ๊ก(ตำ)ดินเขา...”⁴ จากคำกล่าวนี้ ทำให้คนเชียงใหม่หลายคนเชื่อกันว่า ท่านเป็นครูบาศรีวิชัยมาเกิด ตามความเชื่อเกี่ยวกับมูขุปาฐะอมตะดวงอาของครูบาศรีวิชัยดังที่กล่าวไว้ข้างต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นลักษณะการอ้างอิงตัวเองของกลุ่มครูบาตีใหม่ กับ ภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย การอ้างอิงดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างบารมีให้แก่กลุ่มครูบาตีใหม่ด้วย ทั้งการอ้างถึงตัวตนเองคือครูบาศรีวิชัยกลับชาติมาเกิด การอ้างอิงผ่านภาพลักษณ์จากภาพถ่าย หรือแม้แต่การอ้างอิงลักษณะของการเป็นพระนักพัฒนา ซึ่งเป็นภาพลักษณ์สำคัญของครูบาศรีวิชัย โดนการอ้างอิงกับภาพลักษณ์ของครูบาศรีวิชัย เป็นปัจจัยทำให้ผู้คนในสังคมเกิดความศรัทธาต่อครูบาตีใหม่อย่างยิ่ง และเป็นที่มาของความเชื่อที่ว่า “...เจ้าตนบุญบิ๊กมาเกิด...”

“ครูบาศรีวิชัยในอุดมคติ” : การผลิตซ้ำและการสร้างภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย ทศวรรษ 2470

ช่วงทศวรรษหลัง 2490 เป็นต้นมา เกิดกระบวนการผลิตซ้ำ และสร้างภาพลักษณ์ให้ครูบาศรีวิชัยขึ้นหลายกระบวนการ เช่น การผลิตหนังสือชีวประวัติ อนุสาวรีย์ เพลงขอ ภาพถ่าย เครื่องรางและของฝาก เรื่องเล่าตำนานมูขุปาฐะ และสื่อโซเชียลมีเดีย เป็นต้น กระบวนการเหล่านี้เป็นการสร้างภาพจำของครูบาศรีวิชัยให้อยู่ในพื้นฐานการรับรู้และความเข้าใจของผู้คนในปัจจุบัน ซึ่งรวมถึงกลุ่มครูบาตีใหม่ด้วย โดยถือว่าเป็นกลุ่มคนที่อยู่ภายใต้กระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ดังกล่าวสร้างกรอบความเข้าใจต่อครูบา ศรีวิชัยในความทรงจำ ทั้งที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้จริงๆว่า เรื่องราวของครูบาศรีวิชัยที่กระบวนการเหล่านี้ผลิตขึ้น มีความจริงแท้ประการใด มีการดัดแปลง หรือสร้าง ราวเรื่องอะไรใหม่ๆ เกี่ยวกับครูบาศรีวิชัยเพิ่มมากขึ้นน้อยแค่ไหน ซึ่งบทความส่วนนี้จะกล่าวถึงการผลิตซ้ำและการสร้างภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย 3 ประการ คือ 1. การผลิตหนังสือชีวประวัติครูบาศรีวิชัย 2.ภาพถ่ายครูบาศรีวิชัย 3.อนุสาวรีย์และมูขุปาฐะที่มาพร้อมการสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย เพื่อตอบคำถามว่า เหตุใดครูบาตีใหม่จึงพยายามเชื่อมโยงกับความเป็นครูบา ศรีวิชัย

หนังสือชีวประวัติครูบาศรีวิชัย ณ ปัจจุบันสามารถรวบรวมได้ถึง 46 โดยฉบับแรกเขียนขึ้นในปี 2472 โดยเจ้าสุริยวงศ์ วโรส และ ล่าสุดในปี 2558 โดยสมาคมชาวลำพูน แต่ฉบับยังได้รับการตีพิมพ์ซ้ำหลายรอบ ยกตัวอย่างเช่น หนังสือประวัติย่อและผลงานของครูบาศรีวิชัย ที่เขียนโดยหลวงศรีประกาศ ตีพิมพ์

⁴ เสมอชัย พลุสุวรรณ, รัฐฉาน (เมืองไต) พลวัตของชาติพันธุ์ในบริบทประวัติศาสตร์และสังคมการเมืองร่วมสมัย, กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน), 2552, น.145-147

ถึง 5 ครั้ง รวมกว่า 41,000 ฉบับ โดยเป็นพิมพ์เพื่อถวายเป็นธรรมทาน⁵ อีกเล่มหนึ่งคือหนังสือประวัติครูบาศรีวิชัย รวบรวมเรียบเรียงโดย พระอานันท์ พุทธิธัมโม ได้รับการตีพิมพ์ถึง 9 ครั้ง รวมกว่า 75,650 ฉบับ⁶ โดยมีการตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และเพิ่มความถี่มากขึ้น

ส่วนเนื้อหาในหนังสือ ฉบับที่เนื้อหา มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้คนทั่วไปเป็นงานเขียนของ ส.สุภาภา โดยเป็นการบรรยายเนื้อหาอย่างละเอียด และมีความเป็นวรรณกรรมสูง สามารถสะท้อนอารมณ์ความรู้สึก ของเรื่องราวให้แก่ผู้อ่านด้วย ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อนำโครงเรื่อง และ เนื้อหา มาเทียบกับบทประพันธ์ เพลงขอประวัติครูบาศรีวิชัยที่ประพันธ์โดย แม่ครูบัวซอน ถนอมบุญ ในปี 2520⁷ และการแสดง แสงสีเสียง ล้านนาโอเปร่า น้อมไหว้สาครูบาเจ้า ที่ประพันธ์โดย ผศ.วิลักษณ์ ศรีป่าซาง ซึ่งแสดงในงานสงฆ์พระบรมธาตุ หริภุญชัยฯ จังหวัดลำพูน เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2557⁸ จะเห็นว่ามีลักษณะโครงเรื่อง และเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน แสดงให้เห็นว่า หนังสือประวัติครูบาศรีวิชัย ฉบับ ส.สุภาภา มีอิทธิพลต่อการสร้างภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย ต่อการรับรู้และความเข้าใจของผู้คนในสังคมทั้งพื้นที่ภาคเหนือและต่างพื้นที่เป็นอย่างมาก

อย่างไรก็ตามในแง่ของเนื้อหา และ โครงสร้างของหนังสือประวัติครูบาศรีวิชัย ให้ความสำคัญของเนื้อหาและเน้นย้ำภาพลักษณ์ในบางประการตามเจตนาของผู้เขียนแตกต่างกันไป เช่น สุวัฒน์ วรดิลก เน้นความสำคัญกับการนำครูบาศรีวิชัยมาเป็นตัวแทนการต่อสู้ทางการเมือง⁹ แต่โดยส่วนมากแล้ว หนังสือชีวประวัติครูบาศรีวิชัยมักจะมีโครงเรื่องเนื้อหาที่คล้ายคลึงกันเกือบทั้งหมด คือตั้งแต่ เกิด การเข้าสู่เพศบรรพชิต การบำเพ็ญ ผลงานของครูบาศรีวิชัย จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

หากสรุปเนื้อหาภาพรวมหนังสือประวัติครูบาศรีวิชัยทุกเล่ม ให้เห็นถึงลักษณะการผลิตซ้ำภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัยที่สำคัญๆ คือ 1.เรื่องปาฏิหาริย์กับการกำเนิด และ การต่อสู้ดิ้นรนต่อความยากลำบากจากความยากจนต่างๆ 2.ความฝักใฝ่ต่อการเข้าสู่เพศบรรพชิต 3.ลักษณะจิตใจที่แตกต่างไปจากบุคคลทั่วไป เช่น การมีเมตตาสูง ความสนใจในทางธรรม 4.กรณีของข้อขัดแย้งระหว่างครูบาศรีวิชัยกับรัฐส่วนกลาง ในส่วนนี้มีความแตกต่างในการตีความบ้างในบางเล่ม เช่น อธิบายถึงความไม่เข้าใจกันระหว่างสิ่งใหม่และสิ่งเก่า การพันโทษจากพระเมตตาของสมเด็จพระสังฆราช¹⁰ หรือ มองว่าครูบาศรีวิชัยเป็นผู้นำในการต่อต้านอำนาจกรุงเทพฯ และส่วนที่ถูกให้ความสำคัญมากที่สุดคือ 5. การบูรณะ ซึ่งให้ภาพลักษณ์การเป็นพระนักพัฒนาแก่ครูบาศรีวิชัย โดยจะชี้ให้เห็นถึงจำนวนสถานที่ที่ครูบาศรีวิชัยได้เดินทางไปบูรณะ และสถานที่ที่สำคัญที่สุด และมักถูกมองว่าเป็นผลงานชิ้นโบว์แดงของครูบาศรีวิชัยคือ การสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ เพราะฉะนั้น จากเนื้อหา

⁵ ศรีประกาศ, หลวง , (พิมพ์ครั้งที่ 5) , *ประวัติย่อและผลงานของครูบาศรีวิชัย*, เชียงใหม่:ชนบทธรรมการพิมพ์, 2538

⁶ สมาคมชาวลำพูน , (พิมพ์ครั้งที่ 9) , *ครูบาเจ้าศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา ศรีภุญชัย*, เชียงใหม่ : โรงพิมพ์พันธ์ , 2559

⁷ พระจรรย์ อินทวร , *การสร้างสรรกรรมกรรมบทขอประวัติพระสงฆ์ในล้านนา* , วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวรรณกรรมล้านนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2557

⁸ เทปบันทึกการแสดง ล้านนา โอเปร่า น้อมไหว้สา ครูบาเจ้า (The Master Edition) , ที่ <https://www.youtube.com/watch?v=JfUYQvknWzM> , สืบค้นเมื่อ 25/7/2559 , เผยแพร่เมื่อ 24 พ.ค. 2014

⁹ วิศว รมชิต (นามแฝง) , *พระของประชาชน*, กรุงเทพฯ: สารศึกษาการพิมพ์, 2519

¹⁰ ส.สุภาภา , *ชีวิตและผลงานของครูบาศรีวิชัย* , พระนคร : สำนักพิมพ์คลังวิทยา , 2499

เหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นการนำเสนอและผลิตซ้ำภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัยอยู่หลายประการเช่น การเป็นตนบุญ การเป็นพระผู้เมตตา การเป็นพระนักพัฒนา และเรื่องภาพลักษณ์เกี่ยวกับปาฏิหาริย์ต่างๆ ภาพลักษณ์ และเค้าโครงประวัติที่ถูกผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องเหล่านี้ กลายมาเป็นพื้นฐานการรับรู้และความเข้าใจของผู้คนในปัจจุบัน รวมถึงกลุ่มครูบาคติใหม่ ต่อเรื่องราวของครูบาศรีวิชัย อีกทั้งยังเป็นเค้าโครง และ ภาพลักษณ์ที่เป็นต้นแบบที่กลุ่มครูบาคติใหม่นำไปเป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง และ การนำเสนอภาพลักษณ์ของตนเอง ทั้งแง่การเขียนประวัติตนเอง การเล่าต่อ และนำไปเป็นวัตรปฏิบัติเช่นกัน

อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย เป็นอีกกระบวนการหนึ่งที่ช่วยผลิตซ้ำและสร้างภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัย เช่นกัน โดยส่วนนี้จะกล่าวถึงเฉพาะการสร้างอนุสาวรีย์ที่เชิงดอยสุเทพเป็นหลัก โดยอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยเริ่มมีดำริสร้างเมื่อปี 2499¹¹ โดยคณะกรรมการจัดสร้างจากจังหวัดเชียงใหม่ นำโดย หลวงศรีประกาศ และ เจ้าแก้วนารัฐ

การสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย เป็นการประกาศเกียรติคุณ ให้แก่ครูบาศรีวิชัย ให้ยืนเด่นอยู่คู่กับผลงานชิ้นโบว์แดงของท่าน คือการสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ และแน่นอนว่าเรื่องราวการสร้างถนนขึ้นพระธาตุดอยสุเทพ เป็นอีกส่วนหนึ่งในชีวประวัติครูบาศรีวิชัยที่ถูกให้ความสำคัญมากส่วนหนึ่งในช่วงชีวิตและผลงานของครูบาศรีวิชัย ดังนั้นเรื่องเกี่ยวกับสร้างถนนขึ้นดอยสุเทพจึงกลายมาเป็นการรับรู้และความเข้าใจหลักหนึ่งของผู้คนในปัจจุบันต่อเรื่องราวของครูบาศรีวิชัย

ในแง่ของภาพลักษณ์ที่ปรากฏผ่านตัวอนุสาวรีย์ เช่น ลักษณะท่าทาง ลักษณะการนุ่งห่ม โดยภาพลักษณ์ที่อนุสาวรีย์ได้นำเสนอออกมาคือ การนุ่งผ้ารัดอก ห้อยลูกประคำ ถือไม้เท้า ลักษณะต่างๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่เป็นความเข้าใจและการรับรู้ของคนในปัจจุบันต่อลักษณะภาพลักษณ์การนุ่งห่มของครูบาศรีวิชัย และกลุ่มครูบาคติใหม่เหล่านี้จึงได้นำภาพลักษณ์เหล่านี้จากการรับรู้และความเข้าใจของตนเอง นำไปใช้เป็นวัตรปฏิบัติเพื่อเชื่อมโยงตนเองเข้ากับความเป็นครูบาศรีวิชัย และกล่าวว่าสิ่งเหล่านี้ถือสิ่งที่ครูบาศรีวิชัยถือเป็นวัตรปฏิบัติของท่าน ซึ่งแน่นอนว่าภาพลักษณ์ต่างๆ เหล่านี้ยังไม่สามารถยืนยันได้ตามหลักฐานร่วมสมัยว่าครูบาศรีวิชัยได้ปฏิบัติอย่างนั้นอยู่ตลอดเวลาหรือไม่ ครูบาศรีวิชัยใส่ผ้ากรัดแดงจริงหรือไม่ สิ่งเหล่านี้กลายเป็นข้อสงสัยและข้อถกเถียงกันในหมู่นักวิชาการที่สนใจประเด็นเรื่องครูบาศรีวิชัยอยู่ในปัจจุบัน

ยิ่งไปกว่านั้นในกระบวนการสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย ปรากฏตำนานที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างด้วย ตำนานดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่อง อมตะวาจาครูบาศรีวิชัยที่เชื่อว่า ภายหลังกูรูบาศรีวิชัยถูกอธิกรณ์คณะที่สร้างถนนขึ้นดอยสุเทพ และไม่ได้รับความช่วยเหลือจากกลุ่มชนชั้นนำเชียงใหม่ ครูบาศรีวิชัยกล่าวอมตะวาจาว่า “...หากน้ำบึงไม่ไหลย้อนขึ้นเหนือ จะไม่ไปเหยียบแผ่นดินเชียงใหม่อีก...” ภายหลังจากการพ้นข้อกล่าวหาครูบาศรีวิชัยก็ไม่ได้ขึ้นมาเชียงใหม่อีกจนครวรมรณภาพ ภายหลังก่อสร้าง 2507 รัฐบาลได้สร้างเขื่อนภูมิพลที่จังหวัดตาก จึงทำให้น้ำเอ่อท่วม การสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยจึงเปรียบเสมือนอมตะวาจาของ

¹¹ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ,(4)ศร.2.2.3.1/11 , การสร้างอนุสาวรีย์พระศรีวิชัยเพื่อนำไปประดิษฐานบริเวณแก้มทางขึ้นคูดอยสุเทพจังหวัดเชียงใหม่ (พ.ศ.2499-พ.ศ.2506)

ครูบาศรีวิชัยนั้นได้เสื่อมและถดถอยไป¹² ตามความเชื่อจึงเชื่อว่าอนุสาวรีย์จึงสามารถประดิษฐานได้ในปี 2508 ทั้งที่จริงการสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยมีการดำริและเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2499 เป็นต้นมา และสำเร็จจนนำมาประดิษฐานตั้งแต่ปี 2506 แล้ว¹³ ความเชื่อเกี่ยวกับตำนานการสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย ถูกนำไปเชื่อมโยงกับการขึ้นมาเป็นครูบาคติใหม่ของครูบาอุปสาครสำคัญท่านหนึ่งด้วย¹⁴ ดังที่กล่าวมาข้างต้น

ความสำคัญขององค์พระธาตุดอยสุเทพ ในฐานะสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ สืบเนื่องมาจากคำขวัญจังหวัดเชียงใหม่ที่กล่าวว่า “...ดอยสุเทพเป็นศรี ประเพณีเป็นสง่า บุปผชาติล้วนงามตา งามล้ำค่านครพิงค์...” นักท่องเที่ยวที่ไปเที่ยวเชียงใหม่จึงเชื่อกันว่าหากไม่ได้ไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพ เปรียบเสมือนไปไม่ถึงเชียงใหม่ จากความสำคัญดังกล่าวขององค์พระธาตุดอยสุเทพ เป็นอีกอิทธิพลหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ครูบาศรีวิชัยยิ่งไปตามไปด้วย เพราะหากขึ้นไปนมัสการพระธาตุดอยสุเทพก็จำเป็นต้องแวะไปกราบนมัสการอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย และทุกวันนี้ยังคงมีใส่บาตรพระสงฆ์ที่ลานอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย อีกทั้งยังเป็นพื้นที่บนบานขอพรของผู้คนจำนวนมากที่เคารพและศรัทธาในตัวครูบาศรีวิชัย¹⁵ จึงถือได้ว่า อนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัยเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่ช่วยผลิตซ้ำและสร้างภาพลักษณ์ รวมถึงตำนานมุขปาฐะที่เกี่ยวข้องกับความ เป็นครูบาศรีวิชัยด้วย

กล่าวโดยสรุป กระบวนการผลิตซ้ำและการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ครูบาศรีวิชัย ตั้งแต่ 2499 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน แน่นนอนว่ากระบวนการต่างๆ ล้วนมีวัตถุประสงค์เพื่อประกาศคุณงามความดีของครูบาศรีวิชัย แต่อย่างไรก็ตามผลอีกด้านหนึ่งของกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ทั้ง หนังสือชีวประวัติ และ การสร้างอนุสาวรีย์ ณ เชียงใหม่ซึ่งพระธาตุดอยสุเทพ เป็นการผลิตซ้ำและสร้างภาพลักษณ์ของครูบาศรีวิชัยในกลายเป็น การรับรู้และความเข้าใจหลักของผู้คนในสังคม โดยไม่รู้ว่าการบวนการเหล่านั้นมีการสร้างเสริมเติมแต่งภาพลักษณ์อะไรบ้าง หรือแม้แต่ตั้งคำถามว่าภาพลักษณ์เหล่านั้นสามารถพิสูจน์ได้ตามหลักฐานประวัติศาสตร์ มากน้อยแค่ไหน ดังนั้นจึงถือได้ว่าการรับรู้และความเข้าใจของผู้คนในสังคมปัจจุบันต่อเรื่องราวเกี่ยวกับครูบาศรีวิชัย อยู่ภายใต้กระบวนการและการสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ครูบาศรีวิชัยเป็นส่วนใหญ่

ดังนั้นจากการศึกษาพบว่า เมื่อผู้คนในสังคม รวมถึงกลุ่มครูบาคติใหม่ด้วย ซึ่งก็คือว่าเป็นกลุ่มคนหนึ่งที่อยู่ภายใต้กระแสกระบวนการเหล่านี้ด้วยเช่นกัน มีลักษณะความเข้าใจต่อภาพลักษณ์ของครูบาศรีวิชัย

¹² ทัฬหสุภา สุชะตะใจอินทร์, ปริศนาโบราณคดี “เงื่อนงำแห่งอมตะวาจาของครูบาศรีวิชัย หากนับไปยังไม่หลายน จักไม่ขอเหยียบนครเชียงใหม่ (1) , มติชนสุดสัปดาห์ปีที่ 35 ฉบับที่ 1795 [9-15 ธ.ค.2558] , ปริศนาโบราณคดี “เงื่อนงำแห่งอมตะวาจาของครูบาศรีวิชัย หากนับไปยังไม่หลายน จักไม่ขอเหยียบนครเชียงใหม่ (2) , มติชนสุดสัปดาห์ปีที่ 35 ฉบับที่ 1796 [16-22 ธ.ค.2558] , ปริศนาโบราณคดี “เงื่อนงำแห่งอมตะวาจาของครูบาศรีวิชัย หากนับไปยังไม่หลายน จักไม่ขอเหยียบนครเชียงใหม่ (จบ) , มติชนสุดสัปดาห์ปีที่ 35 ฉบับที่ 179 [23-29 ธ.ค.2558]

¹³ หอจดหมายเหตุเฉลิมพระเกียรติจังหวัดเชียงใหม่, ชม.1.2.22/12 , เรื่องการก่อสร้างอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย 2506-2508

¹⁴ ครูบาเทือง นาลสิโร วัดบ้านเด่น อ.แม่แตง เชียงใหม่ ตอนเรายกบาบิ่นที่ถ้ำแคนแสนงาม (ให้สัมภาษณ์เพื่อทำบันทึกราชการ) (เผยแพร่เมื่อ 1 ธันวาคม 2014) ที่มา : <https://www.youtube.com/watch?v=3InKy10sC20>

¹⁵ สังเกตการณ์ร่วมใส่บาตรพระสงฆ์ สามเณร ณ ลานอนุสาวรีย์ครูบาศรีวิชัย เมื่อ 18 พฤศจิกายน 2558

ตามกระแสของกระบวนการผลิตซ้ำภาพลักษณ์เหล่านั้น ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่กลุ่มครูบาคติใหม่ นำการรับรู้และความเข้าใจต่างๆ เกี่ยวกับครูบาศรีวิชัยเหล่านี้ไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการเชื่อมโยงและสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ตนเอง เพื่อเป็นจุดขายหนึ่งให้ผู้คนในสังคมที่มีพื้นฐานการรับรู้และความเข้าใจต่อเรื่องราวครูบาศรีวิชัย เช่นเดียวกับกับกลุ่มครูบาคติใหม่ มีความสนใจและศรัทธาต่อกลุ่มครูบาคติใหม่เหล่านั้น และพร้อมจะเชื่อว่า สิ่งทีครูบาคติใหม่เหล่านั้นปฏิบัติเป็นวัตรปฏิบัติที่ครูบาศรีวิชัยปฏิบัติ และเป็นภาพลักษณ์ของสำคัญของ การเป็น “ครูบา” “ตนบุญ” และ “เกจิ” ของกลุ่มครูบาคติใหม่ (ซึ่งจะกล่าวต่อไป)

“เฮง.. เฮง.. รวย.. รวย..” : การตอบสนองความไม่มั่นคงของคนในสังคมปัจจุบัน

ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของกลุ่มครูบาคติใหม่ คือ สามารถสนองความไม่มั่นคงของผู้คนในสังคมปัจจุบัน เพราะฉะนั้นการพยายามปรับตัวเพื่อให้ตนเองสามารถตอบสนองความไม่มั่นคงของผู้คนในสังคม จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ครูบาคติใหม่มีชื่อเสียง และมีผู้หลงใหลเข้ามาศรัทธาจำนวนมาก

กลุ่มคนที่เข้ามาศรัทธากับครูบาคติใหม่ มีอยู่หลากหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มที่เป็นชนชั้นกลางจากกรุงเทพฯ หรือต่างจังหวัด กลุ่มคนในพื้นที่ กลุ่มชาติพันธุ์ หรือ ชนกลุ่มน้อยจำนวนมาก ซึ่งแต่ละกลุ่มต่างมีลักษณะของความไม่มั่นคงในชีวิตที่แตกต่างกันไป เช่น กลุ่มชนชั้นกลางมักมีความไม่มั่นคงในแง่ของอาชีพการงาน หรือ ปัญหาครอบครัว กลุ่มชาวบ้านทั่วไปอาชีพการงานที่ต้องอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐที่ไม่มั่นคง หรือ แม้แต่การเข้าไม่ถึงระบบสวัสดิการของรัฐ ส่วนชนกลุ่มน้อย และกลุ่มชาติพันธุ์ จากการลงพื้นที่ หลายคนมักมี ปัญหาเรื่องกับความมั่นคง และการถูกทำให้เป็นชายขอบของสังคม อย่างไรก็ตามเนื้อหาส่วนนี้ จะกล่าวถึงเพียงความไม่มั่นคงของกลุ่มคนชนชั้นกลางเป็นหลัก

ความปัจเจกและความเป็นพหุนิยมทางศาสนา เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้สามารถที่จะเข้าศรัทธากลุ่มครูบาคติใหม่ได้อย่างไม่รู้สึกรู้สีกในความเป็นพหุความเชื่อที่ปรากฏในวัดของครูบาคติใหม่ อีกทั้งกลุ่มครูบาคติใหม่แต่ละรูปมีลักษณะที่แตกต่างกันไป เช่น ครูบาน้อย และ ครูบาอริยชาติ มักมีลักษณะไปในแนวทางเมตตามหานิยม อาจเรียกได้ว่า “พุทธพาณิชย์” และ “ไสยพาณิชย์” ได้ ส่วน ครูบาบุญชุ่ม ญาณสวางโร มีลักษณะคล้ายกับพระป่า โดยครูบาบุญชุ่ม มักจะได้รับการเรียกขานว่า “อริยวาสีภิกขุ” เช่นเดียวกัน รสนิยมทางศาสนาของผู้คนในสังคมปัจจุบัน สามารถที่จะเลือกศรัทธาครูบารูปใดก็ได้ ตามรสนิยมที่ตนเองชื่นชอบ ดังนั้นครูบาคติใหม่หนึ่งองค์ จะไม่ได้มีเพียงกลุ่มลูกศิษย์เพียงกลุ่มเดียว และ ลูกศิษย์หนึ่งคนก็ไม่จำเป็นต้องต่อศรัทธาครูบาคติใหม่เพียงรูปเดียวด้วยเช่นกัน หรือศรัทธาเพียงครูบาคติใหม่เท่านั้น

ความเป็นพหุนิยมทางศาสนา ซึ่งเป็นพื้นฐานความหลากหลายทางศาสนาในสังคมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อยู่แล้ว¹⁶ วัดของครูบาคติใหม่จึงไม่มีเพียงแค่รูปเคารพที่เป็นเพียงความเชื่อของพุทธด้วย ลักษณะพื้นฐานความเชื่อที่เป็นพหุนิยมของคนในสังคมจึงทำให้คนที่เข้าศรัทธาไม่รู้สึกรู้สีกกับการเห็นวัดที่มีรูปเคารพหลายความเชื่อ รวมถึงความหลากหลายลักษณะในตัวครูบาคติใหม่

¹⁶ ดู ปราณี วงษ์เทศ, *สังคมและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์*, กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์, 2539

ลักษณะการปรับตัวของครูปาติใหม่ที่เน้นสนองความหลากหลายทางความเชื่อของผู้คนในสังคม ครูปาติใหม่บางรูปจึงจำเป็นต้องสร้างรูปเคารพที่สามารถตอบสนองความเป็นพหุนิยมทางศาสนาของผู้คนให้ได้ ดังกรณีวัดของครูบาอริยชาติ ปรางกรูรูปปั้นเทวรูปสำคัญๆ จำนวนมาก เช่น เจ้าแม่กวนอิม พระพิฆเนศ พระพรหม เทพทันใจ เทพกระซิบ ซึ่งเป็นผืนดินในความเชื่อของคนพม่า หรือแม้กระทั่งรูปปั้น นางกวัควัณ¹⁷ หรือแม้แต่ในวัดของครูบาเทือง วัดบ้านเด่นสะหรีศรีเมืองแก่น มีการสร้างวัดอย่างยิ่งใหญ่ มีพระธาตุถึง 12 องค์ แต่ละองค์จะเป็นพระธาตุประจำปีนักษัตรตามความเชื่อของผู้คน¹⁸

ในแง่ความไม่มั่นคงในครอบครัว เป็นอีกความไม่มั่นคงหนึ่งที่ทำให้คนเหล่านี้เข้ามาศรัทธาตัวครูปาติใหม่ มีผู้ศรัทธาครูปาติใหม่ท่านหนึ่ง เป็นผู้หญิงชนชั้นกลางจากกรุงเทพฯ กล่าวถึงปัญหาในครอบครัวที่ต้องแยกทางกับสามี เพราะสามีของเธอมีผู้หญิงอื่น เธอกล่าวช่วงเวลาดังกล่าวเธอเครียดมาก เครียดถึงขั้นคิดจะเอาปืนไปยิงผู้หญิงคนที่เข้ามาสัมผัสกับสามีของเธอ แต่เธอตัดสินใจที่จะไม่ทำ จึงหันมาทำบุญ ขอพรกับครูปาติใหม่ท่านหนึ่ง โดยเธอกล่าวว่าเธอได้ซื้อน้ำดั้นที่ทำจากเงิน(คนโท) เพื่อขอให้ครูบาช่วยกวรวดน้ำอุทิศให้เจ้ากรรมนายเวรช่วงที่ครูบาเข้านิโรธกรรม เพื่อให้เขาพ้นจากเคราะห์กรรมที่เขากำลังประสบ เธอกล่าวว่าหลายหลังจากที่ครูบากรวดน้ำอุทิศให้ เธอรู้สึกในชีวิตของเธอโล่งและดีขึ้น พลิกจากหลังมือเป็นหน้ามือ ทำให้เธอใจเย็นขึ้น มีสติ มีสมาธิมากขึ้น เธอจึงเชื่อและศรัทธาตัวครูปาติใหม่อย่างยั้ง

กลุ่มชนชั้นกลางที่เป็นลูกศิษย์ครูปาติใหม่ ส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มนักธุรกิจ หรือ ข้าราชการ กลุ่มคนเหล่านี้ต่างไม่มีความมั่นคงในแง่ของการช่วงชิงแข่งขันในหน้าที่การงาน สภาวะความไม่มั่นคงดังกล่าวเกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจทุนนิยม เพราะฉะนั้นความสามารถจึงอาจจะไม่ใช่เพียงปัจจัยสำคัญที่จะสามารถทำให้กลุ่มคนเหล่านี้บรรลุถึงเป้าหมายหน้าที่การงาน ดังนั้นกลุ่มคนเหล่านี้จึงหันมาพึ่งพาสังคักดีลิตี และกลุ่มครูปาติใหม่เพื่อเสริมสร้างความมั่นใจในการทำงาน

หากกล่าวถึงปัญหาด้านเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อสภาวะความไม่มั่นคงต่อธุรกิจการงานของผู้ศรัทธากลุ่มครูปาติใหม่ที่ชัดเจนที่สุด มักได้รับผลกระทบจากวิกฤติการณ์ปี 40 หรือที่รู้จักในชื่อ วิกฤติการณ์ต้มยำกุ้ง และ วิกฤติการณ์แฮมเบอร์เกอร์ ในช่วงทศวรรษ 2550 อย่างผู้ศรัทธาท่านหนึ่งกล่าวว่ามีปัญหาเรื่องที่ดิน ที่ขายไม่ได้ และโดนโกง เมื่อได้เข้ามาศรัทธาครูปาติใหม่ได้ขอรับการช่วย โดยได้นำโฉนดที่ดินมาขอให้ครูปาติใหม่ช่วยมนต์ และนำไปวางไว้หน้าพระขณะที่ท่านสวดมนต์เย็น หลังจากนั้นก็ทำให้เขาขายที่ดินได้ โดยเป็นการขายที่เขากล่าวว่าเป็นเรื่องบังเอิญและมหัศจรรย์มาก

จากความไม่มั่นคงต่างๆ ของกลุ่มคนเหล่านี้ กลุ่มครูปาติใหม่จึงมีการสร้างพิธีกรรมและการให้ความหมายกับพิธีกรรมเพื่อตอบสนองความไม่มั่นคงนั้นๆ ของผู้คน โดยพิธีกรรมที่ถูกดึงมาใช้หลักๆ ทุกๆงานประเพณีที่จัดขึ้นที่วัดของครูปาติใหม่คือ พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์-สืบชะตาหลวง ซึ่งถือว่าเป็นพิธีกรรมของล้านนาเดิม เพื่อความเป็นสิริมงคลแก่คณะลูกศรัทธา อีกทั้งยังมีการให้ความหมายใหม่ๆ ในบางพิธีกรรมเช่น

¹⁷ สังเกตการณ์งานกฐินครูบาอริยชาติ อริยจิตโต อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 7-9 พฤศจิกายน 2558

¹⁸ งานฉลองอายุวัฒนมงคล 51 ปี ครูบาเทือง นาดสีไล ณ วัดบ้านเด่นสะหรีศรีเมืองแก่น อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ เมื่อ 21-22

การสร้างพระเจ้าทันใจ ในอดีตเป็นการสร้างเพื่อเสี่ยงทายสู่ความสำเร็จในงานใหญ่ๆ ข้างหน้า เช่น หากจะมีการสร้างพระวิหาร จะต้องมีการเสี่ยงทายว่าจะสามารถสร้างพระเจ้าทันใจได้สำเร็จภายใน 24 ชั่วโมงหรือไม่ หากทำสำเร็จ ก็เชื่อว่าการสร้างวิหารในภายภาคหน้าจะสำเร็จตาม แต่อย่างไรก็ตามในกลุ่มครุบาติใหม่ ให้ความสำคัญใหม่แก่พิธีกรรมดังกล่าว เช่น สร้างพระเจ้าโคตรทันใจ รวยทันใจ หรือรวมถึงพระเจ้ารวยมหาสถาน(ศาล¹⁹) ซึ่งในอดีตการสร้างพระจากไม้สามมีปรากฏอยู่แล้วในพื้นที่ภาคเหนือ แต่จะให้ชื่อในอีกลักษณะหนึ่ง เช่น พระเจ้าอินทร์สาน ซึ่งหมายถึง พระพุทธรูปที่พระอินทร์เป็นผู้สาน การให้ความสำคัญใหม่ๆ เหล่านี้กับพิธีกรรม หรือการปรับพิธีกรรมเก่าให้มีลักษณะสามารถนำมาตอบใจต่อความไม่มั่นคงของผู้คนได้ เป็นอีกกระบวนการหนึ่งของครุบาติใหม่เพื่อดึงพลังศรัทธาจากกลุ่มคนในปัจจุบัน

“เจ้าใหญ่นายโตเป็นยังมาไหว” : การสร้างบารมีผ่านการอิงแบบกับ “อำนาจรัฐ”

การอิงกับอำนาจรัฐเป็นอีกปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างบารมีแก่ตัวครุบาติใหม่ด้วย โดยการอิงแบบที่สังเกตได้ชัดจะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือการอิงกับอำนาจรัฐฝ่ายสงฆ์ และ การอิงอำนาจรัฐฝ่ายฆราวาส กลุ่มชนชั้นสูง และ กลุ่มนักการเมือง

กลุ่มครุบาติใหม่พยายามจะอิงตัวเองอยู่กับอำนาจของกลุ่มพระสงฆ์ที่มีอำนาจฝ่ายปกครอง โดยการรับตำแหน่งพระครูฐานานุกรมของพระราชอาคันตุกะที่สามารถแต่งตั้งตำแหน่งฐานานุกรมได้²⁰ หรือรับตำแหน่งจากคณะสงฆ์ส่วนกลาง เช่น ตำแหน่งพระครูต่างๆ ²¹ เนื่องจากลักษณะของกลุ่มครุบาติใหม่ มักถูกมองในแง่ลบจากกลุ่มพระสงฆ์ทั่วไปบางกลุ่ม เช่นถูกมองว่าเป็นกลุ่มพระสงฆ์ที่ทำผิดครองของ พ.ร.บ.สงฆ์ โดยเฉพาะเรื่องสีผ้าที่นุ่งห่ม ไม่เป็นไปตามการบัญญัติของคณะสงฆ์ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มครุบาติใหม่ เช่นการจัดงานพิธีกรรมบางอย่างที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มลัทธิพิธีที่แปลกใหม่ผิดครหลวงพุทธศาสนาฝ่ายคณะสงฆ์ส่วนกลาง ดังนั้นการอิงแอบอำนาจจากอำนาจฝ่ายปกครองโดยการรับตำแหน่งพระครูฐานานุกรมจึงเป็นสิ่งหนึ่งที่จะสามารถปกป้องตัวครุบาติใหม่ และ กิจกรรมต่างๆ บางอย่างของกลุ่มครุบาติใหม่ได้ อีกทั้งการรับตำแหน่งต่างๆ ดังกล่าวของกลุ่มครุบาติใหม่ เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ผู้คนเชื่อมั่นและได้รับการนับถือเพิ่มขึ้นจากผู้คนในชุมชนใกล้เคียง

ไม่เพียงแต่การอิงอำนาจฝ่ายปกครองเท่านั้น การอิงอำนาจบุคคลของรัฐ เช่น ชนชั้นสูง และ กลุ่มนักการเมือง เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สามารถช่วยเสริมบารมีให้แก่ตัวครุบาติใหม่และสามารถปกป้องการต่อต้านของกลุ่มคนที่ ยกตัวอย่างกรณีสำคัญเช่น ในงานกฐินประจำปี 2558 ของครูบาอริยชาติ อริยชาติโต ได้เชิญพล.เอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีฝ่ายความมั่นคง และ รัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม ในการเป็นประธานในบัตรปลีวงสรวงและวางศิลาฤกษ์พระสมเด็จจองค์ปฐมโพธิญาณ หน้า

¹⁹ สังเกตการณ์งานกฐินครูบาอริยชาติ อริยชาติโต อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 7-9 พฤศจิกายน 2558

²⁰ ครูบาอริยชาติ อริยชาติโต ได้ตำแหน่งพระครูปลัดอริยชาติ อริยชาติโต และ ครูบาเจษฎา จิริสิโล ได้ตำแหน่ง พระครูวินัยธร ฐานานุกรมในพระเทพสิทธิรักษ์ เจ้าคณะจังหวัดเชียงราย

²¹ ครูบาน้อย เศษปัญโญ พระครูสิริศีลสังวร , ครูบาเทือง นาดสีโล หรือ พระครูไพศาลพัฒนาโกวิท และ ครูบามนตรี ธรรมเมธี หรือ พระครูวิจิตพัฒนาภรณ์

ตก 45 เมตร สูง 32 เมตร หรือในงานฉลองสมโภช 9 ปี 9 เดือน 9 วัน การสร้างวัดแสงแก้วโพธิญาณ ครบได้ เจริญพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าอทิตยาทรกิติคุณ เป็นประธานในพิธีและทรงเป็นประธานมอบทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนในพื้นที่จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และลำพูน โดยทุนการศึกษาดังกล่าวได้รับทุนสนับสนุนการธนาคารออมสินถึง สองล้านบาท²²

ผลประโยชน์ที่จากการแอบอิงอำนาจรัฐ การอิงอาศัยกันแบบระบบอุปถัมภ์ ระหว่างกลุ่มครอบครัวคตติใหม่และกลุ่มอำนาจรัฐทั้งฝ่ายฆราวาส และ ฝ่ายคณะสงฆ์ เป็นการอิงอาศัยและได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยผลประโยชน์ที่จะเกิดกับกลุ่มครอบครัวคตติใหม่ที่สำคัญที่สุดคือการเสริมสร้างบารมีของตนเอง ดังผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าของโรงแรมครั้งเมื่อไปพักขณะลงพื้นที่สังเกตการณ์ กล่าวว่า “...เจ้าใหญ่ นายโต เป็นลูกไหนลูกเบา มา เป็นยังเสาะกันมาไหว แสดงว่าบารมีเป็นสูง ไหว้ก้อไคไหว้ละกานี้...”²³ เพราะฉะนั้น การมาของกลุ่มชนชั้นสูง และกลุ่มนักการเมือง จึงเป็นการมาเพื่อช่วยเสริมบารมีให้แก่ครอบครัวคตติใหม่รูปนั้นๆ ยิ่งกว่านั้นยังเป็นการเสริมสร้างแรงศรัทธาของผู้คนที่มาต่อครอบครัวคตติใหม่ด้วย

ในกลุ่มนักการเมือง ผลประโยชน์ที่ได้รับมักเป็นฐานอำนาจการเมืองจากผู้คนในพื้นที่ หากดูจากกระแสความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พื้นที่ภาคเหนือถือว่าเป็นพื้นที่กลุ่มการเมืองที่เป็นฐานเสียงของพรรคเพื่อไทย ซึ่งคงความไม่พอใจต่อการทำรัฐประหารครัดคณะรักษาความแห่งชาติ (คสช.) ดังนั้นการมาของ พล.เอก.ประวิตร วงศ์สุวรรณ หนึ่งในคณะรักษาความสงบ จึงไม่ได้มาเพียงเพราะเชื่อหรือศรัทธาต่อตัวครอบครัว แต่การมาคือการยืมชื่อเสียงและบารมีของครอบครัวในฐานะเกจิที่มีผู้คนศรัทธาจำนวนมาก ทั้งที่เป็นคนในและนอกพื้นที่ภาคเหนือ สร้างฐานอำนาจทางการเมืองของตนเอง

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจคือการวางตัวของครอบครัวคตติใหม่กับความแตกต่างความคิดทางการเมืองของกลุ่มผู้ศรัทธา โดยพบว่าครอบครัวคตติใหม่เหล่านี้จะพยายามทำตัวเป็นกลางทางการเมือง โดยจะไม่ยุ่งเกี่ยวกับปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง เลี่ยงที่จะกล่าวถึงการเมือง หรือแม้แต่เสียงที่จะกล่าวถึงความขัดแย้งของคณะสงฆ์ที่เป็นอยู่ในทุกวันนี้ ส่วนกลุ่มผู้ศรัทธา จากการสังเกตการณ์พบว่ามีกลุ่มชนชั้นกลางบางคนที่เป็นผู้ศรัทธาครอบครัวคตติใหม่ที่มีแนวคิดทางการเมืองทั้งสองขั้ว ผู้วิจัยได้พูดคุยกับชนชั้นกลางผู้หญิงท่านหนึ่ง ซึ่งเป็นผู้ที่มีความศรัทธาและคอยอุปถัมภ์ครอบครัวคตติใหม่มาตั้งแต่เป็นเณรแต่ผู้ศรัทธาท่านนี้มีแนวคิดทางการเมืองเป็นขั้วตรงข้ามกับคณะรัฐบาลชุดปัจจุบัน รวมถึงเพื่อนสนิทที่เป็นทหารระดับสูงเช่นกัน การมาของ พล.เอก.ประวิตร จึงสร้างความขุ่นเคืองใจให้เธอและเพื่อนสนิทของเธอ แต่อย่างไรก็ตามการจัดการของเธอเกี่ยวกับการมาของ พล.เอก.ประวิตร เธอกกล่าวว่า เธอจะไม่มาร่วมงานขณะที่ พล.เอก.ประวิตร อยู่ในงาน และเธอจะมาร่วมงานต่อเมื่อ พล.เอก.ประวิตรกลับไปแล้วเท่านั้น²⁴

²² สังเกตการณ์ปอยหลวงฉลองสมโภช 9 ปี 9 เดือน 9 วัน การสร้างวัดแสงแก้วโพธิญาณ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 30 ธันวาคม 2559

²³ สัมภาษณ์เจ้าของโรงแรมกาเล อ.แม่สรวย จ.เชียงราย, เมื่อ 7 พฤศจิกายน 2558

²⁴ ป้าแดง(นามสมมติ), สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย, เมื่อ 20 กันยายน 2559

กล่าวโดยสรุป กลุ่มครุบาติใหม่มีลักษณะของการอิงกับอำนาจรัฐ และ คนของรัฐ ทั้งฝ่ายสงฆ์ และ ขรवास ซึ่งการอิงอำนาจดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งฝ่ายผู้อิงและฝ่ายผู้ถูกอิง ทั้งแง่การเสริมสร้างบารมีและเพื่อป้องกันการถูกโจมตีจากกลุ่มพระสงฆ์บางกลุ่มในพื้นที่เดียวกัน หรืออีกด้านหนึ่งคือการสร้างฐานอำนาจทางการเมืองของกลุ่มนักรบเมือง และผลประโยชน์ด้านทุนปัจจัยที่จะเกิดกับพระสงฆ์ฝ่ายปกครอง สิ่งที่น่าสนใจในคือ กลุ่มครุบาติใหม่พยายามจะวางตัวอยู่อย่างไม่เลือกข้าง และเลี่ยงที่จะกล่าวถึงปัญหาทางการเมืองทั้งการเมืองฝ่ายขรवास และการเมืองฝ่ายคณะสงฆ์ ลักษณะการวางตัวของครุบาติใหม่ในลักษณะนี้ จึงมีจำนวนผู้ที่ศรัทธาต่อตัวครุบาติจำนวนมาก และสามารถตอบสนองผู้ศรัทธาได้ทุกกลุ่มแนวคิดทางการเมือง

“ปาด!! โทะ!! เป็นนาบุญของเป็น” : ความมั่งคั่ง ของ วัตถุปัจจัย และ ทุนปัจจัย

ดังที่กล่าวมาข้างต้น กลุ่มคนที่ศรัทธาครุบาติใหม่เกิดขึ้นจากหลายประการด้วยกัน เช่น ความเชื่อว่าการกลุ่มครุบาติใหม่เป็นตนบุญ-เกจิ ที่สืบทอดสิ่งที่เป็นครุบาติวิเศษในอุดมคติ ที่ผ่านกระบวนการผลิตซ้ำ และสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ครุบาติวิเศษตั้งแต่ทศวรรษ 2470 เป็นต้นมา ความศรัทธาที่เกิดขึ้นจากคำสอนหรือกิจกรรมที่สามารถตอบสนองความคาดหวังทางศาสนาของผู้คนในยุคปัจจุบันได้ หรือแม้แต่การอิงตัวเองกับอำนาจรัฐและคนของรัฐ เพื่อสร้างฐานบารมีให้แก่ตัวเอง จนทำให้ผู้คนหลงใหลมาศรัทธาอย่างมหาศาล ซึ่งการหลงใหลมาของผู้นับศรัทธาจำนวนมากเหล่านี้ จะมาพร้อมกับวัตถุปัจจัย และ ทุนปัจจัยมหาศาลด้วยเช่นกัน

ที่มาของทุนปัจจัยของครุบาติใหม่ หลักๆ เท่าที่สามารถเห็นได้คือ ได้มาจากการบริจาคของกลุ่มผู้ศรัทธา อาทิ ดันเงิน จะมีการติดป้ายเพื่อรับบริจาคตั้งเป็นเจ้าภาพตันเงินตันละแสน เมื่อถึงวันงานพิธี เงินที่ได้รับจากการบริจาคจะถูกนำมาแลกเปลี่ยนธนบัตรใบละยี่สิบบาทบ้าง หนึ่งร้อยบ้าง เพื่อนำมาปักเป็นตันเงินไขว้พร้อมชื่อผู้บริจาค ในวัดงานพิธีที่กำหนดไว้เช่น งานกฐินประจำปี หรือ งานอายุวัฒนมงคลประจำปี โดยยอดกฐินแต่ละปีของกลุ่มครุบาติใหม่เป็นจำนวนเงินที่สูงมาก เช่นงานกฐินประจำปี 2556 ของครุบาอริยชาติ อริยจิตโต สูงถึง 20 ล้านบาท²⁵ ซึ่งเป็นเพียงข้อมูลเดียวที่สามารถเข้าถึงได้ ข้อมูลที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อีกเช่น จำนวนเงินที่ได้จากการประมูลสิ่งของในงานพิธีสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยได้ข้อมูลมาเพียงอย่างเดียวคือ การประมูลพื้นของครุบาอริยชาติ จำนวน 2 ไร่ โดยซื้อแรกเป็นเงินจำนวน 1.2 ล้านบาท และ อีกซึ่หนึ่งได้ 2 ล้าน²⁶ หรือจำนวนเงินสุทธิที่ใช้ในการสร้างศาลาหลวงมาตามหน้าบุญ 20 ปี บารมี พระครุบาเจ้าเทือง นาดสีโล พุทธศักราช 2549 โดยใช้งบประมาณทั้งหมดถึง 15 ล้านบาท²⁷ ซึ่งยังไม่รวมถาวรวัตถุอื่นๆ อีกจำนวนมากในวัดของครุบาเทืองด้วย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นทุนปัจจัยและวัตถุปัจจัยจำนวนมากที่หลังไหลเข้ามาจากความศรัทธาของผู้คนที่มาต่อครุบาติใหม่

²⁵ ขอมรวมกฐินประจำปี พ.ศ.2556 วัดแสงแก้วโพธิญาณ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย .

<http://www.watsangkaew.com/component/k2/item/82->

%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%9E%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A2%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A8-%E0%B8%81%E0%B8%90%E0%B8%B4%E0%B8%99-2-3-%E0%B8%9E-%E0%B8%A2-56.html

²⁶ สังเกตการณ์งานฉลอง 9 ปี 9 เดือน 9 วันการสร้างวัดแสงแก้วโพธิญาณ อ.แม่สรวย จ.เชียงราย เมื่อ 9 มกราคม 2558

²⁷ สังเกตการณ์งานฉลองอายุวัฒนมงคล ประจำปี 2558 ฐมาเจ้าเทือง นาดสีโล เมื่อ 21-22 กุมภาพันธ์ 2558

ลิ่งที่นำสนใจคือ การบริหารจัดการเงินภายในวัด จะไม่ได้อิงอยู่กับขรราวาสผู้เป็นคณะกรรมกรการประจำหมู่บ้าน²⁸ แต่จะเป็นการบริหารจัดการการเงินเองด้วยตัวของครุบาทคิใหม่ จากการสัมภาษณ์บุคคลสำคัญท่านหนึ่ง กล่าวว่า หากวัดครุบาทท่านใดมีกลุ่มกรรมกรการหมู่บ้านเข้ามายุ่งเกี่ยวกับวัด มักจะเกิดความขัดแย้งระหว่างตัวครุบาทและชาวบ้านขึ้นทันที เพราะฉะนั้นจึงมักจะปรากฏว่า ครุบาทคิใหม่หลายรูปต้องย้ายออกจากวัดที่ใกล้ชิดกับชุมชน²⁹ และหันไปซื้อที่ดินเพื่อสร้างวัดที่ตนเองสามารถบริหารจัดการได้เองอย่างสะดวก³⁰ ยกตัวอย่างกรณีครุบาทเทือง ทราบว่ามีกรมโจมตครุบาททั้งสองรูปด้วยหนังสือสนเทศ ที่เกิดจากปัญหาเรื่องการขยายที่ดินของวัด และกรณีของครุบาทอริยชาติ ซึ่งเคยเป็นพระครุบาทที่ใกล้ชิดกับครุบาทเทือง เกิดปัญหาเกี่ยวกับการยกยอกเงินซึ่งกันและกันด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามผู้วิจัยไม่สามารถจะเข้าถึงกลุ่มคนที่เป็นคู่ขัดแย้งกับครุบาทเหล่านี้ได้ ข้อมูลดังกล่าวได้มาจากบุคคลที่ใกล้ชิดกับครุบาทเป็นส่วนใหญ่

การสร้างวัดที่ยิ่งใหญ่ และการไชร่ต้นเงินมหาศาล เฉพาะนั้นวัดใหญ่ และ ต้นเงินที่สูงใหญ่จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความมืบารมีของครุบาทคิใหม่ และเป็นลิ่งที่ช่วยสร้างความศรัทธาให้แก่ผู้คนได้ด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างกรณีของคุณป้าสองท่าน ซึ่งเป็นผู้ศรัทธาที่มาจากจังหวัดลพบุรี ได้กล่าวกับผู้วิจัยว่า บารมีท่านสูงมาก ดูลิ่งที่ท่านทำ ดูลิ่งที่ท่านสร้าง หากไม่มีบารมีจะคิดสร้างอะไรใหญ่ลิ่งการและส่วนงานเช่นนี้ไม่ได้³¹ จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ความศรัทธาของผู้คนต่อครุบาทคิใหม่เกิดขึ้นจากการแสดงบารมีผ่านถาวรวัตถุในวัดของตนเองด้วย เป็นที่มาของคำว่า “ป้าตด!! เทอ!! เป็นนาบุญของเป็น”

ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป ในเรื่องแหล่งที่มาของทุนปัจจัยของกลุ่มครุบาทคิใหม่ ผู้วิจัยต้องขอกล่าวไว้ก่อนว่า เป็นการวิเคราะห์ผ่านลิ่งที่พบเห็น และ ได้จากคำสัมภาษณ์บางส่วน ไม่สามารถเข้าถึงแหล่งที่มาหลักของทุนปัจจัยจำนวนมหาศาลได้ อีกทั้งยังต้องกล่าวไว้ว่า ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ว่าเงินจำนวนมหาศาลเหล่านี้ ถูกนำไปใช้ในลักษณะใดบ้างเช่นกัน เนื่องจากการบริหารจัดการเกี่ยวกับทุนปัจจัยในวัดเป็นการบริหารโดยตัวครุบาทคิเอง ลิ่งเหล่านี้จึงถือเป็นปัญหาหนึ่งที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์เรื่องเกี่ยวกับทุนปัจจัยอย่างลิ่งยิ่งกว่านี้

กล่าวโดยกระแศครุบาทคิใหม่เกิดขึ้นจากอ้างอิงตัวเองกับภาพลักษณ์ครุบาทศรัวิชัยหลายประการ เช่น การนุ่งห่ม การเป็นพระนัภพัฒนา โดยภาพลักษณ์ของครุบาทศรัวิชัยที่กลุ่มครุบาทคิใหม่นำมาใช้เป็นลิ่งที่เรียกได้ว่า “เป็นภาพลักษณ์ครุบาทศรัวิชัยในอุดมคติ” ซึ่งเกิดขึ้นจากกระบวนการผลิตซ้ำและสร้างภาพลักษณ์ให้แก่ครุบาทศรัวิชัยภายตั้งแต่ทศวรรษ 2470 โดยมีกรแต่งเติม และ ลดทอนข้อเท็จจริงบางประการ อีกทั้งยังผสมเข้ากับเรื่องเล่ามุขปาฐะต่างๆ จนกลายมาเป็นพื้นฐานการรับรู้และความเข้าใจหลักของคนในสังคมที่มีต่อครุบาทศรัวิชัยปัจจุบัน อีกทั้งกระบวนการผลิตซ้ำและสร้างภาพลักษณ์ครุบาทศรัวิชัยดังกล่าวยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง

²⁸ สัมภาษณ์พระครูอุศลสิกคิตต์, เมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2559

²⁹ สัมภาษณ์พ่อหนานศรีเลา เกษพรหม, 23 มิถุนายน 2559

³⁰ ครุบาทเทือง นาดสี โล เกิดที่ อ.สารภี ชัยมาสสร้างวัดนออยู่ที่ อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ , ครุบาทอริยชาติ อริยจิตโค เกิดที่ อ.สารภี จ.เชียงใหม่ แต่ชัยมาสสร้างวัดที่ อ.แม่สรวบ จ.เชียงราย , ครุบาทเจมญา จิรสีโล เกิดที่ อ.แม่จัน จ.เชียงราย ชัยไปสร้างวัดที่ อ.ดอยหลวง จ.เชียงราย, ครุบาทบุญชุ่ม ญาณสังวโร เกิดบ้านคำย อ.แม่สวบ จ.เชียงราย ชัยไปอยู่ เมืองพง รัฐฉาน ประเทศพม่า

³¹ สัมภาษณ์คุณป้าปริดา ชุรส และ คุณป้าสุภาพ อังศุกสิกร ชาวจังหวัดลพบุรี, เมื่อ 7พฤศจิกายน 2558

ที่สร้างชื่อเสียงให้แก่ครูบาศรีวิชัย ชื่อเสียงของครูบาศรีวิชัยจึงเป็นที่รู้จักในสังคมวงกว้าง ดังนั้นการอ้างอิงตนเองกับความเป็นครูบาศรีวิชัยในอุดมคติจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างเสริมบารมี และ เป็นที่รู้จักของผู้คนในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่การสร้างบารมีจากการอ้างอิงตนเองกับความเป็นครูบาศรีวิชัยเท่านั้น กลุ่มครูบาคติใหม่ยังพยายามอิงตนเองกับอำนาจรัฐและบุคคลของรัฐด้วย ทั้งกลุ่มพระสงฆ์ฝ่ายปกครอง และ นักการเมือง ซึ่งการสร้างอ้างอิงดังกล่าวจะมีผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแต่บุคคลทั้งสองฝ่าย ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นแก่กลุ่มครูบาคติใหม่คือ การสร้างบารมีให้แก่ตนเองด้วย การปรับเปลี่ยนพิธีกรรม คำสอนบางประการเพื่อตอบสนองความมั่นคงของผู้คนในยุคปัจจุบัน เป็นอีกหนึ่งช่องทางหนึ่งที่ทำให้ชื่อเสียงของครูบาคติใหม่เป็นที่รู้จัก ปัจจัยการอ้างอิงทั้ง 3 ดังที่กล่าวมานี้ นำมาซึ่งทุนปัจจัยและวัตถุปัจจัยจำนวนมาก โดยไม่สามารถสืบค้นหาต้นสายและปลายทางของเงินจำนวนมากเหล่านี้ได้ นอกจากเห็นได้จากการสร้างถาวรวัตถุในวัดของครูบาคติใหม่นั้นๆ และการสร้างถาวรวัตถุใหญ่ๆ สวยงามและมีความอลังการ เป็นแสดงบารมีให้แก่ตัวเองด้วยเช่นกัน ดังนั้นสิ่งเหล่านี้ทั้งการอ้างอิงตัวเองกับความเป็นครูบาศรีวิชัย การอ้างอิงตนเองกับอำนาจรัฐและคนของรัฐ การสนองความต้องการของผู้คน การสร้างวัดที่ยิ่งใหญ่ ยิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งจำนวนผู้ศรัทธามหาศาล และถือเป็นสิ่งที่ปัจจุบันปัจจัยต่อการกำเนิดกระแสครูบาคติใหม่ในปัจจุบัน



รายนามคณะกรรมการบริหาร
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ปี 2559

นางเพ็ชรี สุมิตร	ประธานและผู้จัดการ
นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	รองประธานกรรมการ
นายพนัส ทศนียนานนท์	ที่ปรึกษา
นายชเนศ อภรณ์สุวรรณ	กรรมการ
นายรังสรรค์ ชนะพรพันธุ์	กรรมการ
นายวิทยา สุจริตชนารักษ์	กรรมการ
นางสาวศรีประภา เพชรมีศรี	กรรมการ
นายประจักษ์ ก้องเกียรติ	กรรมการ
นางสาวอุบลรัตน์ ศิริวุศักดิ์	กรรมการ
นายบัณฑิต อัครวานิชย์	กรรมการ
นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
นายขำรงค์ศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

เลขอนุญาต ที่ ต. ๒/๒๕๑๙

เลขที่คำขอ ที่ ๒/๒๕๑๙

ใบอนุญาตจัดตั้งสมาคมหรือองค์การ

ตามที่ นายปวย อึ้งภากรณ์

ได้ขออนุญาตจัดตั้ง

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

๑. ส่งเสริมการจัดทำตำราภาษาไทยในแขนงสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งระดับมหาวิทยาลัย และก่อนมหาวิทยาลัย
๒. เผยแพร่ตำราของมูลนิธิในหมู่ผู้สอนวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั่วราชอาณาจักร
๓. ส่งเสริมการเรียบเรียงงานวิจัย และตำราชั้นสูง และรวบรวมเอกสาร ทางวิชาการออกตีพิมพ์
๔. ส่งเสริมกิจกรรมทางวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
๕. ไม่ทำการค้ากำไร และไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง

และมีที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร นั้น

กรมการศาสนาได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ดำเนินการจัดตั้งได้ และขอให้ปฏิบัติตาม คำสั่งและข้อบังคับของกรมการศาสนา โดยเคร่งครัด

อนุญาต ณ วันที่ ๒ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๑๙



(นายวัชร เวียมโชติ)
อธิบดีกรมการศาสนา

สัมมนาประจำปี 2559

ASEAN: Siam–Thailand + Japan + China and + India

ศุกร์ที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559

ณ ห้องประชุม ภูกามยาว อาคารเรียนรวม (เดิม)

มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

- 08.00–09.00 ลงทะเบียน / รับประทานอาหารว่าง
Registration / Tea and Coffee Break
- 09.00–09.30 พิธีเปิดการสัมมนา / Opening Ceremony
- ศ. พิเศษ ดร. มณฑล สงวนเสริมศรี อธิการบดีมหาวิทยาลัยพะเยา กล่าวต้อนรับ / Welcoming
 - ศ. เกียรติคุณ คุณหญิงไขศรี ศรีอรุณ นายกสภามหาวิทยาลัยพะเยา กล่าวแนะนำมหาวิทยาลัยพะเยา
 - ศ. เกียรติคุณ เพ็ชรี สุมิตร ราชบัณฑิต ประธานมูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ กล่าวรายงาน / Report
 - คุณนิพนธ์ ไชยธีรภิญโญ รองประธานกรรมการบริษัท โตโยต้ามอเตอร์ ประเทศไทย จำกัด และกรรมการมูลนิธิโตโยต้าประเทศไทย กล่าวเปิดงาน / Opening
 - มอบของที่ระลึก และถ่ายภาพหมู่ / Souvenirs Exchange and Group Photos
- 09.30–12.00 อภิปรายรวม / Panel “ASEAN + Japan: Social-Economic-Cultural Connectivity” / อาเซียน + ญี่ปุ่น : ความเชื่อมโยงสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
- คุณสุรศักดิ์ สุธองวัน | คุณชินยา อาโอกิ | ดร. ชยันต์ วรรธนะภูติ | ผศ. ดร. ดวงใจ หล่อธนะวิชช์ | คุณอดิศักดิ์ ศรีสม ดำเนินรายการ และนำอภิปราย
- 12.00–13.00 อาหารกลางวัน / Lunch
- 13.00–14.30 แบ่งห้องสัมมนาหัวข้อเฉพาะ / Panels
- ห้องที่ 1 “ASEAN + China: ASEAN and SENO (sud/South, est/East, nord/North, ouest/West) Boundary” / อาเซียน + จีน : อาเซียน และ เขตแดนทางบก ทะเล และอากาศ
- ศ. ดร. ยศ สันตสมบัติ | รศ. ดร. อักษรศรี พานิชสาส์น |

อ. อัครพงษ์ คำคุณ | อ. ปองขวัญ สวัสดิภักดิ์ ดำเนินรายการ
และนำอภิปราย

ห้องที่ 2 / Room 2 : “Water Scarcity: The Mekong,
The Chao Phraya and The Salween Rivers” แม่น้ำโขง เจ้าพระยา
สาละวิน : ปัญหาน้ำในอาเซียน

คุณเพียรพร ดีเทศน์ | รศ.ดร. ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี |
ดร. รอยล จิตรดอน | ผศ. มนตรา พงษ์นิล ดำเนินรายการ
และนำอภิปราย

ห้องที่ 3 “ASEAN Beyond Boundary” / อาเซียนไร้พรมแดน

ดร. อุษามาต เสียมภักดี | ผศ.ดร. ชำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ |
คุณพิมพ์สิริ เพชรนารอบ | อ. อักษรภักดิ์ ชัยปะละ |

อ. พิพัฒน์ ชนาภิจ ดำเนินรายการและนำอภิปราย

14.30–15.00

อาหารว่าง / Tea and Coffee Break

15.00–16.30

แบ่งห้องสัมมนาหัวข้อเฉพาะ / Panels

ห้องที่ 1 / Room 1 : “ASEAN + India: Mahabharata and
Southeast Asia” / อาเซียน + อินเดีย : มหาภารตะ และอุษาคเนย์

ศ. พิเศษ ดร. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ | อ. คมกฤช อู่ยเด็กลง |

คุณปิยฉัฐ สร้อยคำ | ดร. สิงห์ สุวรรณกิจ | ผศ. กาญจน์ ละอองศรี
ดำเนินรายการและนำอภิปราย

ห้องที่ 2 / Room 2 : “State and Church: Buddhism in ASEAN” /
รัฐกับศาสนจักร : พุทธศาสนาในอาเซียน

ภิกษุณีธัมมนันทา | คุณวิจักขณ์ พานิช | อ. สุรพศ ทวีศักดิ์ |

คุณฉัฐพงศ์ ดวงแก้ว | อ. สมฤทธิ์ ลือชัย ดำเนินรายการและ
นำอภิปราย

ห้องที่ 3 / Room 3 : “LGBT Rights in the ASEAN Community”
/ LGBT: เพศวิถีในอาเซียน

ผศ.ดร. วศิน ปัญญาวุฒตระกูล | คุณชুমภาพร แต่งเกลี้ยง |

คุณชานันท์ ยอดหงษ์ | ผศ.ดร. อรรถนธ์ อิงคินันท์ บัณฑิตย |

อ. ดารารัตน์ คำเป็ง | ดำเนินรายการและนำอภิปราย

พิธีกรประจำตลอดงาน สมฤทธิ์ ลือชัย